МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Філологічний факультет
Кафедра загальної та прикладної лінгвістики

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О. А. Кузнецова
28 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛІНГВІСТИКА

Ступінь бакалавра

Спеціальність 035.10 Філологія. Прикладна лінгвістика.

Освітньо-професійна програма «Прикладна лінгвістика»

Миколаїв – 2020

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Розробник програми: Желязкова Вікторія Валеріївна, доцент кафедри загальної та прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук.

Рецензент: Щербак О.В., старший викладач кафедри прикладної лінгвістики НУК імені адмірала Макарова, кандидат філологічних наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної та прикладної лінгвістики
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 року

Завідувач кафедри загальної та прикладної лінгвістики _____(Коч Н. В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету іноземної філології

Протокол № 1 від «28» серпня 2019 року
Голова навчально-методичної комісії _____ (Мороз Т. О.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол № 11 від «28» серпня 2019 року
Голова навчально-методичної комісії університету_____ (Кузнецова О. А.)

Анотація

У процесі вивчення дисципліни "Психолінгвістика" розглянуто теоретичні основи функціонування мови і мовлення як психічних феноменів із урахуванням взаємодії зовнішніх та внутрішніх чинників соціально-культурної діяльності особистості. У процесі засвоєння лекційного курсу студенти знайомляться із теорією мовленнєвої діяльності у психолінгвістичних та лінгвістичних аспектах.

Ключові слова: психолінгвістика, психологічний аспект, психічний феномен.

Annotation

In the process of studying the discipline "Psycholinguistics" the theoretical foundations of the functioning of language and speech as mental phenomena are considered, taking into account the interaction of external and internal factors of socio-cultural activity of the individual. In the process of mastering the lecture course, students get acquainted with the theory of speech activity in psycholinguistic and linguistic aspects.

Key words: psycholinguistics, psychological aspect, mental phenomenon.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Психолінгвістика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 035 Філологія. Прикладна лінгвістика.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є структура і функціонування мовленнєвих механізмів людини у їх співвідношенні зі структурою мови.

Міждисциплінарні зв'язки: психологія, лінгвістика, комунікативна лінгвістика, соціолінгвістика.

1. **Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати**

1.1. Мета: формування умінь аналізувати мовні явища як об'єктивацію багатофакторної діяльності людини; засвоєння інформації про зміст, проблеми і методи сучасної психолінгвістики; теорію мовленнєвої діяльності, її структуру та механізми; поняття філогенезу мови та онтогенезу мовлення.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: ознайомити з предметом «Психолінгвістика», його структурою; періодизацією становлення та розвитку; визначити мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу; розглянути теорії виникнення мови (філогенез); процес становлення і розвитку мовлення окремого індивіда (онтогенез); усвідомити психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення; проаналізувати текст як об'єкт психолінгвістики; ознайомити з поняттям «інтерпретація тексту»; аналізувати мовленнєву діяльність в соціокультурно-мовленнєвому контексті.

Програмні результати очікування:

ПРН-1 Використовує українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні.

ПРН-3 Ефективно працює з інформацією: добирає необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізує й інтерпретує її, впорядковує, класифікує й систематизує.

ПРН-5 Демонструє розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства.

ПРН-8 Застосовує філологічні знання для розв'язання професійних завдань.

ПРН-9 Використовує інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ІІ. Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати у професійній діяльності мову як особливу знакову систему, її природу та функції, про генетичну та структурну типологію мов світу; фонетичний, лексичний, граматичний рівні мови.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів, інтерпретації та перекладу текстів.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Історія зародження та розвитку психолінгвістики.

Тема 2. Мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу.

Тема 3. Мовна здібність: структура, зміст. Мовленнєва діяльність, її структура та механізми. Моделі мовленнєвої діяльності.

Тема 4. Експериментальна психолінгвістика. Основні поняття і терміни експериментальної психолінгвістики.

Тема 5. Теорія виникнення мови. Філогенез мовлення.

Тема 6. Онтогенез мовлення. Передумови виникнення потреби у спілкуванні.

Тема 7. Особливості дитячого мовлення.

Тема 8. Проблеми двомовності і культури. Розвиток «двомовної дитини». Ранній розвиток нерідної мови як проблема навчання операцій зі знаками.

Тема 9. Мовленнєва діяльність в соціокультурному мовному контексті.

3. Рекомендована література:

Базова

1. Белянин В.П. Психолингвистика: Учебник. 2-е изд. М.: Флинта: Московский психолого-социальный институт, 2004. 232 с.
2. Выготский Л. Мышление и речь. М.: Лабиринт, 1996. 416 с.
3. Глухов В. П. Психолингвистика. Теория речевой деятельности. Москва : АСТ, Астрель, 2007. 223 с.
4. Засєкіна Л. В., Засскін С. В. Вступ до психолінгвістики. Навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2002. 168 с.
5. Ковшиков В.А. Психолингвистика. Теория речевой деятельности. М.: АСТ: Астрель, 2007. 318с.
6. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
7. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики. М. : Смысл, 1999. 287 с.
8. Уланович О.И. Психолингвистика: учеб. пособие. Минск : изд-во Гревцова, 2010. 240 с.

Допоміжна

1. Актуальные проблемы современной лингвистики: учеб. Пособие. Сост. Л.Н. Чурилина. 2-е узд., испр. М.: Флинта: Наука, 2007. 416 с.
2. Алефиренко Н.С. Современные проблемы науки о языке: Учебное пособие М.: Флінта: Наука, 2005. 416 с.
3. Бадмаев Б.Ц., Малышев А.А. Психология обучения речевому мастерству. М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 1999. 224 с.
4. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. К.: Видавничий центр «Академія», 2004. 344с.
5. Бацевич Ф.С. Атмосфера спілкування: спроба психолінгвістичного дослідження // Мовознавство. 2002. №№4-5.
6. Білецький А.О. про мову і мовознавство: Навч. посібник для студентів філол. спец. вищ. навч. закладів. К.: «АртЕк», 1996. 224с.
7. Богоявленский Д.Н., Менчинская Н.А. Психология усвоения знаний в школе. М.: Изд-во АПН РСФСР, 1959. 298 с.
8. Бондаренко О.Ф. Факторний аналіз психолінгвістичних особливостей висловлювання у психотерапії // Мовознавство. 1991. № 4.

9. Бухтиярова С. Психолингвистические и психологические основы усвоения личностно ориентьированной лексики // Прикладная психология и психоанализ. 2004. № 4. С.61-64.

10. Винославская О.В., Андрейченко Н.Г. Розвиток практичної компоненти комунікативної компетентності студентів технічних університетів // Практична психологія та соціальна робота. 2004. № 12. С. 65-69.

11. Гавриш Н. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк: ТОВ «Либідь», 2001. 218с.

12. Гойхман О.Я., Надеина Т.М. Основы речевой коммуникации: Учебник для вузов / Под ред. проф. О.Я. Гойхмана. М.: ИНФРА. 272 с.

13. Гумбольдт В. Избранные труды по общему языкознанию. М.: Знание, 1984. 70 с.

14. Дубравська Д.М. Основи психології: Навчальний посібник. Львів: Світ, 2001. 280 с.

15. Зимняя И. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке. М.: Академія, 1978. 185с.

16. Зимняя И.А. Психологические особенности восприятия лекции в академія. Москва, 1970. 219с.

17. Зимняя И. Предметный аналіз текста как продукта говорения. Смысловое восприятие сообщения. М.: Наука, 1976. С. 38-56.

18. Зимняя И. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке. М.: Педагогика, 1978. 185 с.

19. Зимняя И.А. Психологические особенности восприятия лекции в аудитории. Москва, 1970. 219с.

20. Зимняя И. Предметный анализ текста как продукта говорения. Смысловое восприятие речевого сообщения. М.: Наука, 1976. С.38-56.

21. Зимняя И. Педагогическая психология: Учебник для вузов. изд. 2-е, доп., испр. и перераб. М.: Логос, 2000. 384 с.

22. Леонтьев А.А. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии // Избранные психологические труды. Российская академия образования. Моск. психолого-соц. ин-т. М., 2001. 364 с.

23. Лурия А. Язык и сознание. Под. ред Д.Хомской. М.: Изд-во МГУ, 1979. 320 с.

24. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. 2-е изд. Минск: ТетраСистемс, 2005. 256 с.

25. Українська мова: Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О.О. та ін. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П.Бажана, 2004. 824 с.

26. Філіппова І.Ю. Міжкультурна комунікація. Психологічний дискурс // Практична психологія та соціальна робота. 2004. № 4. С. 5.

27. Фрумкина Р.М. Психолингвистика: Учебное пособие для студ. высш. учебн. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2003. 320 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.